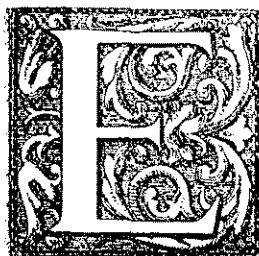

VULGARITZACIÓ LITERÀRIA

ESQUIL

ENTRE les diverses festes que celebraven els grecs, hi havia les «dionisiàques» en llaor de Dionísus o Bacchus — déu dels borratxos i del ví, fill de Júpiter i Semele — que consistien en chors que cantaven himnes en alabança d'aquell déu.

Dintre dels chors, s'hi introduïren recitats per Epigones de Sicione, Thespi i Phinicus.

Thespi va florèixer en l'olimpiada LXI, —temps de quatre anys d'uns jocs olímpics als altres— i modificà els cants dionisiacs, introduint-hi un personatge que recitava per a poder deixar descansar als demés que formaven el chor. Aquest fou l'origen del teatre grec.

De Thespi no s' conserva res; segons la crònica de Paros, son seves unes obres titulades *Pentheus* i *Alcestes*.

Segons alguns crítics, després de Phinicus van florèixer Cherilus i Pratinas, predecessors d'Esquil, dels quals tampoc es conserva res.

II

El teatre grec es pot dir que no començà fins a l'època d'Esquil. Aquest gran tràgic, va naixer a Elensis l'any 525 abans de Jesucrist, quart de l'olimpiada LXIII. Va combatre, quan tenia 25 anys, junt amb els seus germans, en la batalla de Marathón, assistint també als combats de Salamina i Platea.

Molt poques son les notícies que del restant de sa vida es coneixen; la crònica de Paros diu que va morir l'any 494 abans de Jesucrist, quart de l'olimpiada LXXX, als 69 anys.

De jovenet va dedicar-se a la tragèdia i conta Pausanias en ses *Atiques* que, estant Esquil guardant una vinya, li aparegué de sobte Bacus manant-li escriure una tragèdia.

Tres anys abans de morir, es retirà a Sicília, al racer de Hierón, rei de Siracusa. Segons uns, la causa de retirar-se Esquil, fou l'haver sigut vençut en un certàmen per Simònides, amb motiu d'un himne elegíac a honor dels que moriren a Marathón; altres diuen que va ésser vençut per Sófocles.

Altres diuen que s' retirà per haver sigut acusat d'impietat, revelant el secret dels sagrats misteris en les tragèdies *Sisyphus*, *Ephigenia* i altres, de les quals només es conserva el nom.

Es diu també, que l'oracle havia dit a Esquil: «una sageta del cel et matarà» i es conta que una àliga havia agafat entre ses urpes una tortuga i no podent-la obrir, va tirar-la damunt d'una roca, tocant al cap d'Esquil i matant-lo.

Sigui com vulgui, morí a Gela, tres anys després d'haver sortit d'Atenes.

III

Welcker en sa famosa *Aeschyli fragmenta* cita setanta quatre títols d'obres d'Esquil: *Ajax locrense*, *Alcmena*, *Amymone*, *Atalanta*, *Athamantus*, *Argus o els remers*, *Callistus*, *Cercyon*, *Circe*, *Danac*, *Els egipcis*, *Els argirus*, *Els teixidors de xarxes o*

els que treuen les xarxes, Els eleusinis, Els epigonus, Europa o els carius, Els edonius, Els heràclides, Els arregladors de matrimonis, Els enviats als jocs istmis o els que celebren els jocs istmis, Els pregoners, Els cretenses, El lleó, Els mirmidons, Els mi-sius, Els joves, Edip, El judici de les armes, Els rebuscadors d'ossos, Els acompanyats, Els salaminis, Els convidats, Els frigis o el rescat d'Hèctor, Els evocadors d'ànimes, El contrast de les ànimes, Els cabirus, Glaucus mariner, Glaucus de Potnia, Hypsipyle, Ixió, Iphigenia, Les danai-des, Les etnians, Les bacants, Les dides de Bacchus, Les helcades, Les tràcies, Les sacerdotises, Les nereides, Les xantrianes, Les penebides, L'esfinx, Les fletxeres, Les dides, Les fenícies, Les fòciles, Lycurgus, Memnon, Nemea, Niobe, Orythye, Palamedes, Pen-theus, Penélope, Polydectes, Prometheus lli- bertat, Prometeu encenedor del foc, Prome- teu comunicador del foc, Philoctetes, Phineus, Semcle o els portadors d'aigua lustral, Sisyphus fugit, Sisífus voltejant la roca i Telephus.

Algunes tragèdies son conegudes amb dos títols : *Els egipcis i Els arregladors de matrimonis; Les dides i Les dides de Bacchus; Danac i Les danai-des.*

Es diu també que Esquil va compondre drames satírics, entre ells *Proteus, El lleó, Lycurgus, Els pregoners i Circe.*

Alguns crítics s'han empenyat en que Esquil només havia compost trilogies, entenent per trilogies, les obres presentades a un concurs o bé escrites en una mateixa ocasió.

IV

De totes aquestes obres solament en resten set. Les següents : *Prometeu enca- denat, Els perses, Els set sobre Tebes, Agammenon, Les coéphores, Les eumèni- des i Les suplicants.*

Segons Hermann, la més antiga és *Les suplicants*, que formava part de la següent trilogia : *Els egipcis, Les suplicants i Les danai-des.*

Segons Weil i Welcker—*La tragedia antiga en ses relacions amb el cicle èpic*— *Les suplicants* ocupava el primer lloc de la trilogia, i formava part d'ella el drama satíric *Amymone*.

Les altres trilogies es suposa que son : *Prometeu comunicador del foc, Prometeu encadenat i Prometeu llibertat; Lains, Edip i Els set sobre Tebes; Phineus, Els perses i Glaucus de Potnia; i Agammenon, Les coé- fores i Les euménides*, coneguda aquesta per *La Orestiada*.

V

Entre els editors i comentaristes d'Es- quil, son notables : Pietro Vettori, Enric Esteban, Cantor, Tomás Stanley, Corneli de Pauso, August Wellauer, Ahrens, Her- mann, Weil, Klausen, Welcker, Westphal, Kruse, Müller i Schlegel.

Les traduccions més importants son : a França, n'hi han moltes, però la millor és la de Pierron, en prosa; hi ha en vers *Les euménides* de Halevy i *La Orestiada* de Mesnard; a Italia, hi ha la de F. Belloti, pu- blicada a Milàn l'any 1821 i en vers *Agam- menon i Els set sobre Tebes* de Nicolini; a Anglaterra, les traduí Potter; a Alemanya, Humbolt i Otfried Müller; a Espanya, hi ha la del catedràtic Fernando Segundo Brie- va, precedida d'una bella introducció i se- guida de notes aclaratòries, i finalment, a Catalunya, don Artur Masriera traduí *Prome- teu i Els perses*, editats a «L'Avenç».

VI

Esquil es caracteritza per la religiositat que respiren les seves obres i el fatalisme que hi impera. Tots els personatges obren a impulsos dels déus, moguts per voluntats so- biranes. Ses comparacions son bellíssimes i d'una grandiositat incomparable. Els chors son hermosíssims i, sobre tot els arguments, molt ben escullits i perfectament desen- rotllats.

Amb ell comença la dramàtica grega.

PERE TOST.